

BOBURNING LIRIK MEROSI

Bahodirova Gulzoda

FarDU filologiya fakulteti

3-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ham shoh, ham shoir Zahiriddin Muhammad Boburning ijodiy faoliyati, ayniqsa, lirikasiga e'tibor qaratiladi. Bobur lirikasida o'ziga xos xususiyatlari va badiiy jihatlari alohida tahlilga olinadi.

Kalit so'zlar: lirik she'r, badiiy tasvir, tabiat, tashbeh, ohangdorlik

Bobur – buyuk sarkarda, davlat arbobi va nozik ruhli shoir sifatida turkiy adabiyot tarixida alohida o'rin egallaydi. Uning lirik merosi nafaqat estetik jihatdan yuksak, balki tarixiy-madaniy ahamiyati bilan ham yuqoridir. Boburning she'riyati o'z davri adabiy muhitini, shaxsiy kechinmalarini, insonparvarlik g'oyalarini va tabiat tasvirlariga boy poetik dunyoqarashini ifodalaydi. Bobur o'z she'rlarida muhabbat, vatan sog'inchi, do'stlik, insoniy fazilatlar, hayotning o'tkinchiligi, tabiatning go'zalligini bor nozikligi bilan ifoda etgan. Uning lirik merosida ayniqsa g'azal janri yetakchi o'rin tutadi. G'azallarida u o'zining samimiy tuyg'ularini badiiy uslubda, sodda va ravon til orqali bayon qiladi. Bobur g'azallari o'zining o'tkir hissiyati, nazokatli tashbeh va mubolag'alari, musiqiy ohangdorligi bilan ajralib turadi. Shoirning lirik asarlarida vatan va g'urbat mavzusi keng yoritilgan. "Boburnoma"dagi tarixiy ma'lumotlar bilan bir qatorda, uning she'rlari ham Boburning vatanga chuqur muhabbatini ko'rsatadi. Movarounnahrdan uzoqda, Hindiston tuprog'ida yashar ekan, u ko'pincha o'z yurtini sog'inadi va bu sog'inchi she'rlarida dildan ifodalanadi.

Vatan sog'inchi mazmunidagi misralarida vatan dardining naqadar kuchli ekani seziladi. Bobur o'z lirikasida tabiatni nihoyatda nozik his etganini ko'rish mumkin. Uning tabiat tasvirlari jonli, poetik va manzaralarga boy. Qushlar sayrash, bog'larning serg'ayrat hayoti, gullarning xushbo'yligi Bobur ijodida estetik zavq bilan tasvirlanadi. Bu jihatdan uning she'rlari Sharq poetikasining mumtoz an'analari bilan uyg'unlik kasb etadi. Bobur lirikasining yana bir muhim jihati — undagi ma'rifiylik va axloqiy g'oyalaridir. Shoir insonning komilligi, nazokat, sahiylik va adolatli bo'lish kabi fazilatlarini ulug'laydi. Uning ijodida tasavvufiy ruh ham seziladi. Garchi Bobur mutasavvif shoirlar qatoriga kirmasa-da, uning ko'plab g'azallarida ruhiy poklik, nafsni tiyish va qalbni yuksaltirish g'oyalari mavjud.

Bobur lirikasidagi muhabbat mavzusi ham o'ziga xos tarzda talqin qilingan. Shoir sevgi tuyg'usini ulug'laydi, ammo bu tuyg'u ko'pincha ma'naviy noziklik va axloqiy go'zallik bilan uyg'unlikda keladi. Boburning sevgi lirikasida dard va sadoqat, visol va hijron, umid va izzat kabi badiiy holatlar keng ifodalanadi.

Boburning lirik merosi turkiy adabiyotning boyligiga munosib hissa qo'shgan. Uning she'rlari asrlar davomida ko'plab nusxalarda ko'chirilgan, shoir va olimlar tomonidan tadqiq qilingan, bugungi kunda ham o'quvchilarni o'ziga tortmoqda. Bobur lirikasining qadri shundaki, u zamonlar o'tsa-da insoniy tuyg'ularning abadiyligini o'zida mujassam etadi, har bir davr o'quvchisiga ruhiy yaqinlik bag'ishlaydi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Zahiriddin Muhammad Bobur. "Devon". – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, turli yillar nashrlari.
2. Bobur. "Boburnoma". – Toshkent: Sharq nashriyoti, 2008.
3. S. Mirzaev. Bobur ijodi va merosi. – Toshkent: Fan, 1983.
4. A. Qodirov. O'zbek mumtoz adabiyoti tarixi. – Toshkent: Universitet, 2007.